

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie strategii UE dla regionu alpejskiego

(opinia rozpoznawcza)

(2015/C 230/02)

Sprawozdawca: Stefano PALMIERI

Dnia 27 października 2014 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zwróciła się do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o opracowanie opinii rozpoznawczej w sprawie

strategii UE dla regionu alpejskiego (EUSALP).

Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 18 listopada 2014 r.

Na 503. sesji plenarnej w dniach 10–11 grudnia 2014 r. (posiedzenie z dnia 10 grudnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął 132 głosami (3 osoby wstrzymały się od głosu) następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) przyjmuje z zadowoleniem szczególną uwagę, jaką poświęcono opracowaniu strategii Unii Europejskiej na rzecz regionu alpejskiego (EUSALP), by wesprzeć spójność i konkurencyjność w związku z wyzwaniami, którym poszczególne regiony lub kraje nie mogą sprostać za pomocą tradycyjnych środków.

1.2. EKES podkreśla, że dynamika rozwoju regionu alpejskiego związana jest z łańcuchem Alp, także z punktu widzenia tożsamości i rozpoznawalności. Z gospodarczego, społecznego i ekologicznego punktu widzenia Alpy są łącznikiem między wszystkimi obszarami objętymi strategią.

1.3. EKES zwraca uwagę na znaczne zaangażowanie polityczne w strategię EUSALP ze strony zainteresowanych państw i wysoki poziom świadomości i uczestnictwa ze strony rządów, zarówno krajowych, jak i regionalnych. Świadomość ta jest skutkiem współpracy prowadzonej na tym obszarze od lat siedemdziesiątych.

1.4. EKES uważa, że decydującymi i najbardziej charakterystycznymi cechami tego obszaru są: jedne z najbardziej konkurencyjnych systemów jednostek terytorialnych na świecie, brak równowagi społeczno-gospodarczej między obszarami wiejskimi i górkimi a obszarami miejskimi i miastami, dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe oraz ogromna koncentracja przepływów transportowych.

1.5. Choć EKES popiera ogólne założenia strategii i uważa, że jej cele, filary i priorytety są spójne z treścią dokumentu do dyskusji, to uważa, że powinny one zostać lepiej uwzględnione i udoskonalone w planie działania.

1.6. EKES przyjmuje do wiadomości, że obszar obowiązywania EUSALP cechuje poziom rozwoju gospodarczego, zrównowżenia środowiskowego i spójności społecznej przewyższający średnią europejską. Pomimo to przed makroregionem tym stoją istotne i trudne wyzwania wynikające z kryzysu gospodarczego i finansowego oraz przemian związanych z globalizacją gospodarki i rynków. Z tego względu EKES uważa, że osiągnięcie ogólnego celu EUSALP – zapewnienie, by region ten pozostał jednym z najatrakcyjniejszych obszarów w Europie i jak najlepiej wykorzystywał swój potencjał i możliwości zrównoważonego i innowacyjnego rozwoju⁽¹⁾ – jest niezwykle istotne dla wspierania konkurencyjności gospodarczej i spójności społecznej w Europie.

1.7. EKES za kwestię podstawową uznaje wzmocnienie całościowego podejścia do rozwoju, o którym mowa w strategii EUSALP w kontekście określenia nowych i bardziej szczegółowych celów, przedstawionych w punkcie 4.4.

1.8. EKES oczekuje, że w planie działania związanym z EUSALP wzmocniona zostanie współzależność i spójność między priorytetami konkurencyjności (filar 1) i zrównoważonego rozwoju (filar 3), co pozwoli na osiągnięcie celów rozwojowych bez uszczerbku dla potrzeb i możliwości przyszłych pokoleń.

⁽¹⁾ Komisja Europejska, dokument konsultacyjny w sprawie strategii UE dla regionu alpejskiego (EUSALP).

1.9. W odniesieniu do „pierwszego filaru” EKES uważa, że należy zapewnić zrównoważony wzrost i dążyć do pełnego zatrudnienia, innowacyjności, konkurencyjności i spójności regionu alpejskiego poprzez wzajemną solidarność obszarów górskich i miejskich. Priorytety zostaną omówione w punkcie 5.2.

1.10. W odniesieniu do „drugiego filaru” EKES opowiada się za dążeniem do rozwoju terytorialnego opartego na współpracy między wewnętrznymi i zewnętrznymi jednostkami terytorialnymi, na dostępności usług, zrównoważonej mobilności oraz rozwoju transportu i infrastruktury komunikacyjnej. Priorytety zostaną omówione w punkcie 5.3.

1.11. W odniesieniu do „trzeciego filaru” EKES uważa, że istotne jest większe zaangażowanie na rzecz zrównoważonego zarządzania i ochrony środowiska, a także wykorzystania kapitału terytorialnego tego obszaru. Priorytety zostaną omówione w punkcie 5.4.

1.12. Zdaniem EKES-u, jeżeli zabraknie zdecydowanego zarządzania i specjalnych środków finansowych na budowanie zdolności, EUSALP może utracić swą skuteczność i strategiczny charakter. W związku z tym, zgodnie z konkluzjami Rady, EKES oczekuje określenia planu działania opartego na komplementarności między programami finansowania, na koordynacji narzędzi instytucjonalnych i na opracowaniu nowych projektów o zasięgu makroregionalnym⁽²⁾.

1.13. Przypominając o wnioskach opinii w sprawie zarządzania strategiami makroregionalnymi⁽³⁾, EKES wyraża przekonanie, że opracowanie i realizacja EUSALP wymagają specjalnego systemu zarządzania opartego na współpracy i koordynacji. W związku z tym, aby zapewnić skuteczność strategii, EKES uważa za niezbędne rzeczywiste wielopoziomowe sprawowanie rządów⁽⁴⁾ dla równoczesnego zagwarantowania „wymiaru horyzontalnego” (udział społeczeństwa obywatelskiego), który uzupełniałby i określał „wymiar pionowy” (udział regionów i władz lokalnych), z pełnym poszanowaniem zasad pomocniczości i proporcjonalności⁽⁵⁾.

1.14. EKES oczekuje włączenia organizacji społeczeństwa obywatelskiego do działań w zakresie budowania zdolności i z zadowoleniem przyjmuje utworzenie stałego forum reprezentującego i wspierającego partnerów gospodarczych i społecznych regionu alpejskiego.

1.15. EKES uznaje, że kluczowe jest wspieranie zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i osób dotkniętych długotrwałym bezrobociem, a także działania w zakresie inwestycji społecznych i dostosowania systemów zabezpieczeń społecznych.

2. Strategia UE dla regionu alpejskiego: uwagi ogólne

2.1. Niniejsza opinia ma na celu ocenę dokumentu do konsultacji publicznej w sprawie strategii UE dla regionu alpejskiego⁽⁶⁾ (dalej: EUSALP), z nawiązaniem do wcześniejszych opinii Komitetu w sprawie strategii makroregionalnych.

2.2. Region alpejski obejmuje pięć państw członkowskich (Włochy, Francja, Austria, Niemcy i Słowenia) i dwa państwa spoza UE (Szwajcaria i Liechtenstein). Zajmuje on obszar 450 000 km² zamieszkały przez 70 milionów osób.

2.2.1. Systemy jednostek terytorialnych w regionie alpejskim są ściśle związane z górami. Alpy to nie tylko element tożsamości i rozpoznawalności, ale także łącznik między tymi obszarami z gospodarczego, logistycznego i ekologicznego punktu widzenia⁽⁷⁾.

2.3. W ramach rozwijanej od 2009 r. polityki makroregionalnej UE obszar, którego dotyczy EUSALP, ma znaczenie strategiczne w perspektywie europejskiej polityki spójności. Strategia ta jest analogiczna do strategii na rzecz regionu Morza Bałtyckiego – EUSBR⁽⁸⁾, strategii dla regionu Dunaju – EUSDR⁽⁹⁾, strategii na rzecz regionu adriatycko-jońskiego – EUSAIR⁽¹⁰⁾. Stanowi ona ponadto element o kluczowym znaczeniu dla propagowania koncepcji makroregionalnej u zachodnich wybrzeży Morza Śródziemnego⁽¹¹⁾.

⁽²⁾ Konkluzje Rady Europejskiej, EUCO 23/1/11 REV 1, 23 i 24 czerwca 2011 r.

⁽³⁾ Dz.U. C 12 z 15.1.15, s. 64.

⁽⁴⁾ Biała księga Komitetu Regionów w sprawie wielopoziomowego sprawowania rządów, CONST-IV-020, 2009.

⁽⁵⁾ Komisja Europejska, Europejski kodeks postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, C(2013) 9651 final.

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/eusalp/

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/eusalp/

⁽⁸⁾ <http://www.balticsea-region-strategy.eu>

⁽⁹⁾ <http://www.danube-region.eu>

⁽¹⁰⁾ <http://www.ai-macroregion.eu>

⁽¹¹⁾ Opinia EKES-u, W kierunku strategii makroregionalnej UE na rzecz rozwoju spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w basenie Morza Śródziemnego, Dz.U. C 170 z 5.6.2014, s. 1.

2.4. Od lat siedemdziesiątych regiony alpejskie, przekraczając granice, którymi rozdzieliła je historia, rozwinęły wspólną świadomość co do konieczności opracowania alpejskiego systemu terytorialnego jako jednolitego podmiotu wymagającego ochrony i promocji. Dlatego właśnie podjęto szereg inicjatyw w zakresie współpracy międzyregionalnej, ponadnarodowej i transgranicznej, których głównym celem było rozwijanie wzajemnego zrozumienia między zainteresowanymi narodami, co miało umożliwić przekroczenie różnic językowych, społeczno-gospodarczych i etnicznych oraz sprzyjać lepszemu integracji na poziomie europejskim⁽¹²⁾.

2.5. Najważniejszymi etapami procesu kształtowania EUSALP, który powinien zakończyć się zatwierdzeniem przez Radę do końca 2015 r.⁽¹³⁾, były konferencje w Bad Ragaz (czerwiec 2012 r.) i w Grenoble (październik 2013 r.).

2.5.1. Na konferencji w Grenoble⁽¹⁴⁾ przyjęto rezolucję polityczną w sprawie realizacji strategii UE dla regionu alpejskiego, w której określono cele, możliwości i wyzwania w zakresie trzech głównych tematów: „Konkurencyjność i innowacje, rolnictwo, leśnictwo i turystyka”, „Woda, energia, środowisko i klimat” oraz „Dostępność, komunikacja i transport”.

3. Dokument do konsultacji: ramy ogólne, zakres i cele

3.1. W strategii EUSALP łańcuch alpejski stanowi element określający cały obszar współpracy. Znaczna różnorodność terytorialna to główna cecha wyróżniająca region alpejski na tle innych regionów europejskich: obszary górskie i podgórskie, doliny dostępne i oddalone, niziny i płaskowyże, obszary metropolitalne i miasta.

3.1.1. W celu lepszego określenia zakresu celów i priorytetów EUSALP wyróżniono pięć rodzajów sytuacji terytorialnych, które można zaobserwować w regionie alpejskim: metropolie alpejskie, miasta alpejskie, obszary wiejskie rozwijające się, obszary wiejskie podupadające, obszary turystyczne.

3.2. Region alpejski posiada wiele cech charakterystycznych, które zasługują na szczególną uwagę, a które wyróżniają EUSALP w stosunku do strategii makroregionalnych: bałtyckiej, dunajskiej i adriatycko-jońskiej. Są to: obecność regionów należących do najbardziej rozwiniętych na świecie, o konkurencyjnej gospodarce i wysokim poziomie jakości życia, stabilnych społecznie i politycznie; wyraźny brak równowagi społeczno-gospodarczej między obszarami wiejskimi, równinami i obszarami miejskimi; unikatowe dziedzictwo przyrodnicze i ekosystemy; dziedzictwo kulturowe stanowiące podstawowy element spójności społecznej i rozwoju regionu alpejskiego; koncentracja przepływów transportowych, która stała się problemem ze względu na zatory i ochronę środowiska.

3.3. Głównym celem strategii EUSALP jest zagwarantowanie, że region ten pozostanie jednym z najatrakcyjniejszych obszarów w Europie oraz wykorzysta możliwie jak najlepiej swój potencjał i możliwości w zakresie zrównoważonego i innowacyjnego rozwoju.

3.3.1. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez działania dotyczące trzech „filarów tematycznych”: „Poprawa konkurencyjności, dobrobytu i spójności”, „Zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępności i odpowiednich połączeń” oraz „Zagwarantowanie zrównoważonego charakteru rozwoju”.

3.3.2. Pierwszy filar: „Poprawa konkurencyjności, dobrobytu i spójności w regionie alpejskim”

3.3.2.1. Choć region alpejski jest największym europejskim obszarem gospodarczym i produkcyjnym o dużym potencjale rozwojowym, istotnym problemem w dalszym ciągu pozostaje brak spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Góry stanowią wyzwanie dla równomiernego rozwoju tego obszaru. Celem EUSALP jest innowacyjny rozwój gospodarczy regionu dzięki określeniu bardziej zrównoważonego modelu uwzględniającego jednocześnie różnorodność i specyfikę poszczególnych obszarów. Konieczne jest wspieranie konkurencyjnej gospodarki łączącej dobrobyt, efektywność energetyczną, jakość życia i tradycyjne wartości charakterystyczne dla tego regionu.

⁽¹²⁾ Arge-Alp; Alpe-Adria; Alp-Med; Euregio Tirolo-Alto Adige-Trentino; konwencja alpejska; program „Obszar alpejski”; współpraca transgraniczna.

⁽¹³⁾ Rada Europejska, 19–20 grudnia 2013 r., s. 26.

⁽¹⁴⁾ Konferencja w Grenoble, z udziałem przedstawicieli rządów i przewodniczących regionów objętych EUSALP, odbyła się 18 października 2013 r.

3.3.3. Drugi filar: „Zapewnienie wszystkim mieszkańcom w regionie alpejskim dostępności i odpowiednich połączeń”

3.3.3.1. Należy wspierać wyważony rozwój terytorialny dzięki modelom mobilności zgodnym z zasadami ochrony środowiska, zrównoważonym systemom transportu, usługom komunikacyjnym i odpowiedniej infrastrukturze. W dziedzinie transportu europejskiego region alpejski zajmuje strategiczne miejsce, gdyż w jego obrębie przecinają się szlaki komunikacyjne północ-południe i wschód-zachód. W regionie tym znajdują się najważniejsze europejskie węzły transportowe i wiele przełęczy alpejskich mających istotne znaczenie dla systemów terytorialnych szczególnie podatnych na zagrożenia dla środowiska. Kluczowe znaczenie ma tu podjęcie skoordynowanych działań pozwalających na zaspokojenie potrzeb transportowych oraz poszanowanie dobrej jakości życia obywateli i równowagi środowiska. Ze względu na niejednorodność i złożony charakter kwestii terytorialnych w regionie alpejskim pojęcie „dostępu do połączeń” musi obejmować także infrastrukturę i usługi komunikacyjne.

3.3.4. Trzeci filar: „Zagwarantowanie zrównoważonego charakteru rozwoju w regionie alpejskim”

3.3.4.1. Podstawowe kwestie dla tego regionu obejmują zachowanie dziedzictwa alpejskiego i propagowanie zrównoważonego korzystania z zasobów naturalnych i kulturowych. Do elementów wymagających ochrony i promocji zalicza się wodę, zasoby mineralne, różnorodność krajobrazową i biologiczną, a także bogate i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe. Korzystanie z potencjału takich zasobów, jak woda i biomasa, o ile jest zgodne z zasadami ekologicznymi, ma podstawowe znaczenie dla wspierania konkurencyjności i spójności regionu, gdyż może sprzyjać osiągnięciu strategicznych celów, takich jak np. samowystarczalność energetyczna i regionalne możliwości w zakresie magazynowania energii.

4. Uwagi szczegółowe na temat wymiaru makroregionalnego regionu alpejskiego

4.1. Strategia alpejska cieszy się dużym poparciem politycznym w zainteresowanych krajach, gdzie poziom świadomości na jej temat jest wysoki. Stanowi ona nie tylko wyzwanie, lecz również ogromną szansę dla samej UE. Zadaniem strategii EUSALP jest rozwój gospodarki, łączenie regionów i ochrona środowiska na obszarze niezwykle istotnym dla konkurencyjności gospodarczej i spójności społecznej w Europie.

4.2. Rozwijanie EUSALP wymaga zorganizowanego dialogu między różnymi podmiotami zaangażowanymi we wspólne określanie i zaspokajanie szczególnych potrzeb. Należy starannie rozważyć kwestie ekologiczne, kulturowe, gospodarcze i społeczne, a także silną współzależność między obszarami miejskimi i wiejskimi. Konieczne jest zatem podjęcie szerokiego i otwartego dialogu między zainteresowanymi stronami, aby opracować strategię, która będzie ogólnie akceptowana.

4.2.1. Ważne jest, by koordynować działania z myślą o spójności terytorialnej. Niektóre zagadnienia dotyczące innowacji gospodarczych, środków transportu oraz środowiska są współzależne i nie mogą być podejmowane osobno na szczeblu lokalnym. Wymagają one szerszej perspektywy, którą może zapewnić poziom makroregionalny.

4.2.2. Jeśli chodzi o komunikat w sprawie zarządzania strategiami makroregionalnymi⁽¹⁵⁾, konieczne jest zapewnienie wielopoziomowemu sprawowaniu rządów w ramach EUSALP skutecznego „wymiaru horyzontalnego” (udział społeczeństwa obywatelskiego), który uzupełniałby i określał „wymiar pionowy”(udział regionów i władz lokalnych), przy pełnym poszanowaniu zasad pomocniczości i proporcjonalności.

4.3. EKES uważa, że EUSALP jest narzędziem o podstawowym znaczeniu wspierającym działania regionu alpejskiego wobec takich wyzwań, jak globalizacja gospodarcza, zmiana klimatu, społeczeństwo informacyjne, gospodarka oparta na wiedzy, przemiany demograficzne oraz mobilność towarów i osób.

4.4. Strategia EUSALP sprawi, że możliwy będzie dalszy rozwój regionu alpejskiego. Dzięki całościowemu podejściu wymiary gospodarczy, ekologiczny i społeczny staną się funkcjonalne i współzależne. Zgodnie z tą logiką, aby odzwierciedlić całościowe podejście za pomocą szczegółowych celów, EKES określił pięć strategicznych celów, które powinny znaleźć się w planie działania:

- sprzyjanie dynamicznemu systemowi MŚP i rozwojowi przedsiębiorczości, by wspierać zatrudnienie,
- wspieranie wzmocnienia potencjału opartego na tradycji i różnorodności społecznej,

⁽¹⁵⁾ Zarządzanie strategiami makroregionalnymi, COM(2014) 284 final.

- propagowanie zrównoważonego i sprawiedliwego dostępu do usług świadczonych w interesie ogólnym w całym regionie alpejskim,
- wspieranie współodpowiedzialności i równorzędnej współpracy między różnymi obszarami alpejskimi,
- wspieranie ochrony różnorodności biologicznej, krajobrazu i zasobów naturalnych oraz zrównoważonego zarządzania nimi.

4.4.1. **Sprzymianie dynamiczemu systemowi MŚP i rozwojowi przedsiębiorczości, by wspierać zatrudnienie.** Strategia EUSALP powinna wspomagać zdolność objętych nią jednostek terytorialnych do konkutowania w ramach zglobalizowanej gospodarki, wspierając utrzymanie i tworzenie nowych miejsc pracy wysokiej jakości.

4.4.2. **Wspieranie wzmacniania potencjału opartego na tradycji i różnorodności społecznej.** Strategia ta powinna wspierać podtrzymywanie wartości związanych z tożsamością zainteresowanych obszarów, propagując jednocześnie wykorzystanie umiejętności i tradycji lokalnych jako dźwigni rozwoju gospodarczego i włączenia społecznego.

4.4.3. **Propagowanie zrównoważonego i sprawiedliwego dostępu do usług świadczonych w interesie ogólnym w całym regionie alpejskim.** EUSALP wspierać będzie utrzymanie i dostosowanie ram usług świadczonych w interesie ogólnym, by zaspokoić potrzeby mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem ludności na obszarach o trudnych warunkach naturalnych.

4.4.4. **Wspieranie współodpowiedzialności i równorzędnej współpracy między różnymi obszarami alpejskimi.** EUSALP ma wspierać nowe podejście do współodpowiedzialności i równorzędnej współpracy między różnymi obszarami alpejskimi, np. związki wertykalne między metropoliami a obszarami wiejskimi i turystycznymi.

4.4.5. **Wspieranie ochrony różnorodności biologicznej, krajobrazu i zasobów naturalnych oraz zrównoważonego zarządzania nimi.** Poprzez EUSALP wspierana będzie ochrona różnorodności biologicznej, krajobrazu i zasobów naturalnych oraz zrównoważone zarządzanie nimi, z zachowaniem równowagi między działaniami na rzecz ochrony a dążeniem do racjonalnego korzystania z usług i produktów ekosystemowych. Ponadto konieczne jest propagowanie przyjmowania zgodnych z zasadami ochrony środowiska modeli zarządzania mających na celu sprawiedliwsze rozłożenie wśród obszarów regionu alpejskiego korzyści wynikających z produktów i usług ekosystemowych.

4.5. EKES uważa, że strategia EUSALP powinna być wdrażana zgodnie z decyzjami Rady, według których z jednej strony strategia makroregionalna nie może wymagać dodatkowych środków, przepisów ani organów zarządzających (zasada „trzy razy nie”), a z drugiej strony musi zakładać opracowanie planu działania opartego na komplementarności między programami finansowania, koordynacji narzędzi instytucjonalnych i przygotowaniu nowych projektów o zasięgu makroregionalnym. Szczególną uwagę poświęcić należy budowaniu zdolności.

4.5.1. Według EKES-u istotne jest zaangażowanie w działania w zakresie budowania zdolności nie tylko organów administracji publicznej, lecz również przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego. Działania takie mogą być realizowane także za pośrednictwem stałego forum przedstawicieli zainteresowanych stron społecznych i gospodarczych.

4.5.2. EKES uważa, że znaczne sumy przeznaczone już przez UE na programy regionalne w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych na lata 2014–2020⁽¹⁶⁾ stanowią odpowiednie środki, które należy skutecznie wykorzystać, by wdrożyć strategię poprzez lepiej skoordynowane i ustrukturyzowane działania prowadzone w ramach jednolitego strategicznego podejścia. W okresie programowania 2014–2020 dostępne będą dodatkowe możliwości finansowania za pomocą instrumentów wspólnotowych, takich jak „Horyzont 2020”⁽¹⁷⁾, COSME⁽¹⁸⁾, instrument „Łącząc Europę”⁽¹⁹⁾, Europejski program na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych (EaSI)⁽²⁰⁾, „Erasmus+”⁽²¹⁾ i LIFE⁽²²⁾.

5. Uwagi szczegółowe dotyczące trzech filarów

5.1. EKES uważa, że należy określić bardziej szczegółowe priorytety w odniesieniu do trzech filarów strategii EUSALP, by wspierać osiągnięcie celów strategicznych określonych w dokumencie do konsultacji i celów szczegółowych wymienionych w punkcie 4 niniejszej opinii.

⁽¹⁶⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z 17 grudnia 2013 r.

⁽¹⁷⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1290/2013 z 11 grudnia 2013 r.

⁽¹⁸⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1287/2013 z 11 grudnia 2013 r.

⁽¹⁹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 z 11 grudnia 2013 r.

⁽²⁰⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1296/2013 z 11 grudnia 2013 r.

⁽²¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1288/2013 z 11 grudnia 2013 r.

⁽²²⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1293/2013 z 11 grudnia 2013 r.

5.1.1. Głównym wyzwaniem, jakie trzeba będzie podjąć w ramach strategii dla regionu alpejskiego jest harmonizacja i wzmocnienie równowagi między celami dotyczącymi zrównoważonego rozwoju gospodarczego, ekologicznego i społecznego.

5.2. *Pierwszy filar: „Rozwój Alp – poprawić konkurencyjność, dobrobyt i spójność w regionie alpejskim”*

5.2.1. EKES uważa, że należy zapewnić zrównoważony wzrost i dążyć do pełnego zatrudnienia, innowacyjności, konkurencyjności i spójności regionu alpejskiego przez konsolidację i dywersyfikację działalności gospodarczej w oparciu o wzajemną solidarność obszarów górskich i miejskich.

5.2.2. *Priorytety*

5.2.2.1. Wspieranie innowacyjności i konkurencyjności MŚP, doskonalenie systemów dostępu do kredytu, wzmocnianie zdolności przedsiębiorstw do wykorzystywania możliwości stwarzanych przez programy wspólnotowe na lata 2014–2020 i przez system zamówień publicznych dotyczących nowatorskich rozwiązań (ze szczególnym uwzględnieniem „przedkomercyjnych zamówień publicznych”⁽²³⁾).

5.2.2.2. Wspieranie wzmocnienia procesów rozwoju związanych z „zieloną gospodarką”, również przez tworzenie nowych przedsiębiorstw, wykorzystanie cech środowiskowych i charakterystycznych dużych zdolności produkcyjnych i innowacyjnych regionu alpejskiego.

5.2.2.3. Propagowanie produktów regionu alpejskiego za pomocą polityki rozpoznawalności marki lub poprzez marki indywidualne zawierające element przynależności oraz marketing regionalny. Propagowanie „produktów i usług ekosystemowych”⁽²⁴⁾ podnosi wartość dodaną, co sprzyja konkurencyjności regionu.

5.2.2.4. Wzmocnianie współpracy między parkami naukowymi i technologicznymi, wyższymi uczelniami, ośrodkami badawczymi i MŚP oraz zwiększanie potencjału infrastruktury badawczej i ich związków z wiodącymi instytucjami w skali światowej. Przy opracowywaniu planu działania w ramach EUSALP pożądane byłoby określenie przekrojowego priorytetu dotyczącego wspierania działań w zakresie badań i innowacji.

5.2.2.5. Rozwijanie wspólnej strategii na rzecz przekształcenia makroregionu alpejskiego w ośrodek zrównoważonej turystyki na poziomie światowym w oparciu o dziedzictwo naturalne, kulturowe i historyczne.

5.2.2.6. Nadanie priorytetowi dotyczącemu pracy centralnego miejsca w strategii EUSALP i poświęcanie przy tym szczególnej uwagi młodzieży i osobom dotkniętym długotrwałym bezrobociem. Bardzo istotne jest wspieranie tworzenia stabilnych nowych miejsc pracy wysokiej jakości, aby dążyć w ten sposób również do rozwiązania problemu zatrudnienia sezonowego występującego w Alpach głównie w turystycznych regionach górskich i wiejskich.

5.2.2.7. Wspierać inicjatywy w zakresie tworzenia jednolitej przestrzeni dla pracy, mobilności pracowników, uruchamianie praktyk i staży ponadnarodowych, określania międzynarodowych ścieżek kształcenia i kariery zawodowej oraz pełnego uznawania dyplomów i kwalifikacji zawodowych. Szczególną uwagę należy zwrócić na kwalifikacje pracowników w sektorze turystycznym, których w większości dotyczą problemy związane z sezonowością pracy.

5.2.2.8. Wspieranie współpracy między różnymi wymiarami terytorialnymi obecnymi w regionie alpejskim i wzmocnianie roli obszarów metropolitalnych i miast stymulujących konkurencyjność i spójność społeczną.

5.2.2.9. Wspomaganie działań na rzecz inwestycji społecznych i dostosowania systemów ochrony socjalnej dzięki prowadzeniu polityki zgodnej z komunikatem Komisji Europejskiej w sprawie „inwestycji społecznych na rzecz wzrostu i spójności”⁽²⁵⁾.

5.2.2.10. Wspieranie działań sprzyjających integracji osób niepełnosprawnych oraz zapobiegających dyskryminacji ze względu na rasę lub pochodzenie etniczne, wiek, orientację seksualną lub płeć.

5.3. *Drugi filar: „Połączenie Alp – zapewnienie wszystkim mieszkańcom w regionie alpejskim dostępności i odpowiednich połączeń”*

5.3.1. EKES opowiada się za dążeniem do rozwoju terytorialnego opartego na współpracy między wewnętrznymi i zewnętrznymi jednostkami terytorialnymi, na dostępności usług, zrównoważonej mobilności oraz rozwoju transportu i infrastruktury komunikacyjnej.

⁽²³⁾ Art.131 rozporządzenia finansowego UE nr 966/2012.

⁽²⁴⁾ Produkty ekosystemowe obejmują np. żywność, wodę, paliwa, drewno, a usługi – zaopatrzenie w wodę, oczyszczanie powietrza, naturalny recykling odpadów, wspomaganie procesów glebotwórczych, zapylenie i wiele innych naturalnych mechanizmów regulacyjnych.

⁽²⁵⁾ COM(2013) 83 final.

5.3.2. Priorytety

5.3.2.1. Wspieranie innowacyjnych rozwiązań w celu zapewnienia podstawowych usług na obszarach górskich i wiejskich (wykształcenie, opieka zdrowotna, usługi socjalne i mobilność) oraz zlikwidowania przepaści cyfrowej i rozwoju szybkich łączy internetowych na całym obszarze.

5.3.2.2. Upowszechnienie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) we wszystkich dziedzinach interesu ogólnego (administracja, usługi zdrowotne, usługi w zakresie poszukiwania pracy, e-learning, handel elektroniczny produktami alpejskimi itd.); zapewnienie odpowiedniego poziomu dostępności usług publicznych, by zaspokoić potrzeby poszczególnych jednostek terytorialnych w regionie alpejskim, dążąc do rozsądnej równowagi między gęstością a dostępnością usług.

5.3.2.3. Propagowanie zintegrowanych systemów transportu, wspieranie zmian wewnątrz poszczególnych systemów terytorialnych, doskonalenie zarządzania transportem towarowym i pasażerskim, by ograniczyć wpływ na środowisko i zwiększyć korzyści dla społeczności lokalnych. Do podstawowych elementów wsparcia zrównoważonego rozwoju transportu w regionie alpejskim zaliczyć można przeniesienie transportu towarowego z dróg na tory oraz środki ograniczające korzystanie z drugorzędnych korytarzy alpejskich (np. jednolite opłaty za wszystkie korytarze tranzytowe w Alpach).

5.3.2.4. Rozwijanie planów dotyczących interoperacyjności logistycznej na poziomie makroregionu i wzmacnianie połączeń multimodalnych węzłów infrastruktury (porty, lotniska i terminale towarowe) z główną siecią i z wodnymi szlakami śródlądowymi.

5.3.2.5. Propagowanie międzynarodowych sieci tematycznych dotyczących istotnych aspektów rozwoju regionu alpejskiego, takich jak zarządzanie ryzykiem, turystyka, sport, leśnictwo, rolnictwo, energia i usługi technologiczne.

5.3.2.6. Podniesienie poziomu zarządzania w regionie alpejskim przez aktywniejszy udział społeczeństwa obywatelskiego; jednoczesne wspieranie podnoszenia świadomości i wiedzy obywateli na temat głównych zagadnień dotyczących regionu alpejskiego.

5.4. Trzeci filar: „Ochrona regionu alpejskiego – zagwarantowanie zrównoważonego charakteru rozwoju w regionie alpejskim”

5.4.1. EKES uważa, że istotne jest większe zaangażowanie na rzecz zrównoważonego zarządzania i ochrony środowiska, a także wykorzystania kapitału terytorialnego tego obszaru.

5.4.2. Priorytety

5.4.2.1. Dostosowanie działań wspierających rozwój gospodarczy regionu alpejskiego do zobowiązań w dziedzinie przeciwdziałania zmianie klimatu, przy uniezależnieniu wzrostu i konkurencyjności jednostek terytorialnych objętych strategią EUSALP od zużycia zasobów naturalnych i surowców.

5.4.2.2. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnych regionu alpejskiego co do wartości usług ekosystemowych oraz racjonalnego i zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi. Alpy są największym obszarem zaopatrzenia w wodę w Europie, w związku z czym bardzo ważne jest wzmocnienie działań na rzecz poprawy zarządzania zasobami wodnymi i dorzeczami w regionie alpejskim.

5.4.2.3. Wspieranie inicjatyw na rzecz harmonizacji działań zmierzających do zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazów w regionie alpejskim oraz ich wykorzystania zgodnego z zasadami ochrony środowiska.

5.4.2.4. Rozwijanie narzędzi i procedur ponadnarodowych na rzecz zapobiegania zagrożeniom i ograniczania ich (powódzie, osunięcia ziemi, lawiny, pożary lasów itd.), na rzecz całościowego zarządzania lasami (pod kątem wartości ekologicznej i przyrodniczej i jako zasobu w gospodarce), a także problemami związanymi z wykorzystaniem gleb (zagęszczanie gleby i rozrastanie się miast).

5.4.2.5. Wspieranie przechodzenia na bezemisyjny system energetyczny dzięki inicjatywom w zakresie efektywności energetycznej, budowie zdecentralizowanych sieci dystrybucji opartych na zasobach odnawialnych i wykorzystaniu modeli osadnictwa oraz transportu publicznego uwzględniającego problematykę oszczędności energii.

5.4.2.6. Rozwijanie i wdrażanie systemów zintegrowanej mobilności w celu ograniczenia uzależnienia od korzystania z samochodu; wspieranie transportu publicznego jako usługi świadczonej w interesie ogólnym i, jeśli to możliwe, formy mobilności z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

Bruksela, 10 grudnia 2014 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE
